

Vanhempien ja nuorten näkemyksiä koulupolun vaiheista

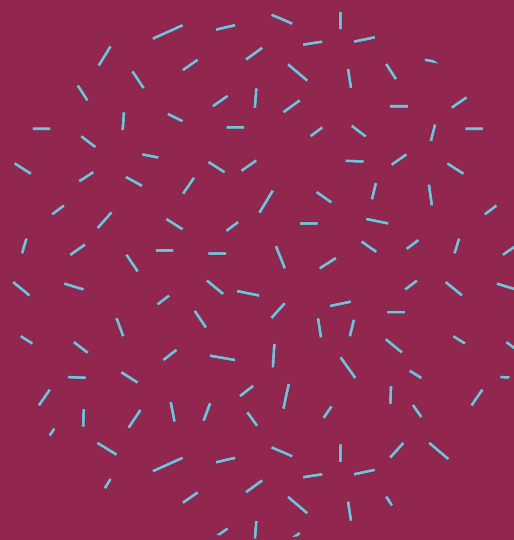
Merja Harmoinen

TtT, projektipäällikkö

Knot- hanke

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Haastattelututkimuksen tavoitteina oli kuvata

- nuorten ja vanhempien/huoltajien kokemuksia nuoren koulupolulta.
- millaista tukea nuoret sekä vanhemmat/huoltajat ovat saaneet, tai olisivat koulupolulla tarvinneet ja missä vaiheessa he ovat tukea saaneet ja miltä taholta.
- miksi nuori on hakeutunut tai päätenyt TUVÄ-koulutukseen.

Haastattelututkimus

- Haastatteluihin osallistui:
 - 20 Tutkintoon valmistavan koulutuksen (Tuva) opiskelijaa kolmesta kyseistä koulutusta järjestävästä maakunnasta.
 - 17 vanhempaa/huoltajaa. Vanhemmat eivät välttämättä olleet haastateltujen nuorten vanhempia.
 - Haastattelut toteutettiin huhti - kesäkuussa 2025.
 - Tutkimuseettiset näkökulmat otettiin tarkasti huomioon samoin kuin tietosuoja-asiat.

Nuorten saama tuki

- Tukea koulupolulla saatiin
 - Opettajilta esikoulussa, alakoulussa, yläkoulussa ja Tuvassa
 - Muilta ammattilaisilta (esimerkiksi erityisopettajat, koulukuraattori, koulupsykologi terveydenhoitajat, lastensuojelu)
 - Hyvinvointialueen työntekijöiltä (psykologit, hoitajat, lääkärit)
 - Vanhemmilta
 - Kavereilta

Opettajat tukijoina

- Nuorten kertomusten mukaan koulussa tukea saatiin eniten oman ryhmän opettajilta. Opettajat olivat luokan/ryhmän opettajia ja erityisopettajia.
- Opettajat olivat oppilaiden oppimisen edistäjiä, kannustajia, kuuntelijoita.
- **Opettajat oppilaiden kuuntelijoina tarkoitti oppilaiden ilojen ja huolien kuuntelemista ja niissä mukana elämistä. Oppilaat kokivat kuuntelemisen olevan muuta kuin koulutehtävissä auttamista.**

Vanhemmat tukijoina

- Vanhemmat tukijoina tarkoitti nuorten mukaan vanhempien apua kotitehtävissä, koulunkäynnin rohkaisemista, koulussa käymisen rohkaisemista ja, itsenäistyvän nuoren tukemista.
- Vanhemmat hakivat apua palveluihin, joihin nuori ei itse osannut tai hänen ei ollut mahdollista hakea apua.

Muut ammattilaiset tukijoina

- Muita ammattilaisia olivat nuorisotyöntekijät, koulukuraattorit, koulupsykologit, terveydenhoitajat, lastensuojelun työntekijät, etsivän nuorisotyön työntekijät, hyvinvointialueen työntekijät.
- Esimerkkejä saadusta tuesta:
 - Nuorisotyöntekijä auttoi aamuisin lähtemään kouluun.
 - Lastensuojelusta ja sen jälkihuollosta autettiin ja tuettiin koulunkäyntiä monin tavoin (koulun käyminen, läksyt, selkeitä ja käytännöllisiä toimintaohjeita arkeen).
 - Etsivä nuorisotyö aktivoi harrastuksissa.
 - Koulukuraattorilla ja psykologilla käytiin tarvittaessa.
 - Hyvinvointialueen lasten ja nuorten ammattilaiset eri toimialueilla.

Kaverit tukijoina

- Kavereilla tarkoitettiin luokkakavereita, koulukavereita, harrastuksista tai muista yhteyksistä tulleita kavereita.
- Kavereita ei kuitenkaan nähty tukijan ja/tai auttajan roolissa olevina vaan **ennen kaikkea he olivat kavereita.**
- Kavereiden tuella koulupolulla tarkoitettiin kavereiden kanssa olemista; ”chillaamista”, kavereiden kanssa juttelemista myös vaikeista asioista ja annettua apua esimerkiksi koulutehtävissä.

Kavereiden puute

- **Yksinäisyys oli monen nuoren murheena.** Ei ollut yhtään kaveria!
- Aikaisemmin kavereina olleet jättivät nuoren yksin eikä syytä kerrottu.
- Kavereiden kanssa oli myös” ei niin myönteistä käytöstä” kuten kärhämiä muiden oppilaiden kanssa koulussa, päihteiden käyttöä vapaa-ajalla tai lieviä rikoksia.
- Edellä mainittuja selvittelemään tarvittiin aikuisia joko koulusta tai kotoa tai molemmista tai viranomaisia.

Sairaudet ja terveyshäiriöt

- Sairaudet koulupolkua varjostamassa tarkoitti mielen, kehon ja sosiaalisen elämän sairauksia ja häiriöitä.
- Mielenterveyttä vahvistettiin käymällä hoitotapaamisissa terveydenhuollon toimipisteissä tai oman koulun kuraattorilla tai psykologilla.
- Mielenterveyttä vahvistettiin esimerkiksi opettelemalla arkirytmiiä ja nukkumista, koska usealla nuorella oli ahdistusta ja univaikeuksia.
- Tarkkaavaisuushäiriöt, neurokirjo ym. vaikeuttivat koulun käyntiä etenkin ennen diagnoosien ja lääkityksen saamista.

Tuvaan opiskelemaan

- Tuvaan opiskelemaan tulemisen syyt olivat:
 - Peruskoulun päästötodistuksen numeroiden korottaminen.
 - Numeroiden korottaminen, koska haluttiin tiettyyn kouluun eivätkä numerot riittäneet pääsemiseen.
 - Tulevan ammatinvalinnan epävarmuus. Tultiin miettimään, mihin halutaan mennä.
 - Peruskoulu oli käymättä loppuun ja oppivelvollisikää oli jäljellä.
 - Tuva oli ainoa vaihtoehto.

Nuorten kehitysehdotuksia

- Opettajilla olisi empatiakykyä ja kärsivällisyyttä. Ammatinvalinta on itse päätetty ja vaikka on vaikeita oppilaita, niin kyllä niitä pitää yrittää kestää.
- Pieni koulu on ja olisi hyvä.
- Koulussa olevien aikuisten pitäisi ottaa enemmän huomioon se , että kaikki oppilaat ovat erilaisia eivätkä voi osata samoja asioita vaan on erilaiset jutut Pitäisi osata ottaa huomioon kaikki ihmiset ja niiden vaikeudet ja hyvät puolet.
- Kouluruokiin enemmän valinnanvaraa eikä kasvisruokapäiviä pelkästään.

Vanhempien näkemyksiä koulupolusta

- Eskariaika sujui haastateltujen vanhempien mukaan mukavasti. Eskariopettajien lisäksi lisätukea ei juurikaan tarvittu tai tukea oli vain harvalla. Tuki oli esimerkiksi toimintaterapiaa.
- Alakoulussa useammalla lapsella ilmeni lisätuen tarvetta esikoulua enemmän. Osa lapsista oli alakoulussa pienryhmäopetuksessa, sai tukiopetusta, tai kävi erityisopettajan luona lisäopetuksen tukea tarvitessaan.
- Yläkoulussa kouluelämän moninaisuus näkyi jo nuoruuteen siirtyvien lasten elämässä. Vanhempien ja erityistyöntekijöiden osuus tuli vahvemmin esille.
- Vanhemmat motivoivat lapsiaan koulunkäymisessä ja tehtävien tekemisessä ja olivat ennen kaikkea vanhempia lapsilleen.

Opettajavaihdokset kuormittivat

- Opettajavaihdokset alakoulussa osuivat joidenkin lasten kohdalle jopa vuosittain tai useasti alakoulun aikana ja vaikeuttivat koulunkäyntiä. Opettajalle ei muodostunut lapsesta kokonaiskäsitystä.
- Yläkoulussa oli kaikissa aineissa omaopettaja eikä yläkoulussakaan opettajalle/opettajille muodostunut kokonaiskuvaa nuoresta.
- Vaati paljon vanhemmalta, että hän on kontaktissa useisiin/kaikkiin opettajiin nuorensa asioissa, jos tarvetta tuli. Luokanvalvojallakaan ei välttämättä ollut kokonaiskäsitystä tai yhteisiä tunteja nuoren kanssa.

Luottamus vanhempien puheisiin heikkoa

- Vanhempien kertomuksissa ilmeni, että heitä ei kuultu lastaan koskevissa asioissa, mistä syystä lapsen/nuoren koulunkäynti vaikeutui.
- Jos lapsi/nuori tarvitsi tutkimuksia tai muiden tahojen kuin koulun apua tarvittiin, kyseiset asiat myöhästyivät selkeästi.
- Lainaus haastatteluaineistosta:
- *”Se on semmoinen iso parannustoive. Että vanhemmat tulisivat kuulluksi siinä oman lapsensa asiassa”. (V2) (Koodi tutkijan keksimä)*
- *Jos ei oltaisi haluttu näin päättäväisiä, niin kun vaativia vanhempia niin oltaisiin varmaan oltu enemmän pulassa. (V11) (Koodi tutkijan keksimä)*

Vanhempien saama tuki

- Vanhemmat saivat tukea vaihtelevasti. Osa vanhemmista koki koulun taholta saamansa tuen riittäväksi ja hyvin heitä auttavaksi.
- Osa vanhemmista ei halunnutkaan koulun taholta tukea itselleen tai perheelleen. Tukea oli järjestetty itse toisalta.
- Osassa kouluja ammattilaiset hoitivat tuen järjestämiseksi yhteydenotot ja ammattilaisten tapaamisen järjestelyt itse, mutta osassa kouluja vanhemmat joutuivat ottamaan yhteyttä jokaiseen ammattilaiseen erikseen, mikä aiheutti epätietoisuutta ja rasitti vanhempia.

Kehitysideoita vanhemmilta

- Vanhemmat tulisivat kuulluksi siinä oman lapsensa asiassa.
- Lapsi voisi olla koulussa mukana oman jaksamisensa mukaisesti, vaikka sairaudet ym. vaikeuttavat koulun käyntiä. Lapselle ja nuorelle on tärkeää olla ikäistensä kanssa ja kuulua omaan ryhmäänsä/koululuokkaansa.
- Tuvassa on yksi opettaja, mikä tekee kaiken helpommaksi. Toive, että olisi muuallakin tietty opettaja, johon ottaa helposti yhteyttä.
- Kouluterveydenhuolto puuttuisi Nepsy- piirteisiin ajoissa.
- Mieliala ym. testejä tehtäisiin terveystarkastuksessa aktiivisesti, että saataisiin apua ajoissa.

Lisätietoa aiheesta

- [Kouluterveyskyselyn tulokset - THL](#)
- [Suomen Vanhempainliitto ry - Kodin ja koulun yhteistyön, kasvatuksen ja vanhempien asialla](#)
- [Vanhempien barometri - Suomen Vanhempainliitto ry](#)
- [Nuoruuden kolme vuosikymmentä. Nuorisobarometri 2024](#)
- [Nuori 2026 Koulutukset ja tapahtumat – Nuorisoala](#)